

## Алхімія слова від Арсенії Великої

**Велика, Арсенія**

Жінка в лахмітті правди. Шот-трактат. Одробини.  
Нариси. Оповідання / К.: Український пріоритет, 2016.  
— 208 с.

Арсенія Велика за свою попередню книгу «Срібний перетин», видрукувану в «Українському пріоритеті», нещодавно отримала премію ім. П. Куліша. І ось нова збірка, якою письменниця продовжує орати перелоги малозвіданого в українській літературі. Літературні гурмани мають змогу насолодитися густою, запашною прозою письменниці, котра написана як радив класик: «щоб словам було тісно — думкам просторо».

### Видавнича рада

**Ан Вельсарр**, письменник, видавець (Швеція); **Станіслав Бондаренко**, письменник, головний редактор газети «Літературна Україна»; **Павло Вольвач**, письменник; **Володимир Даниленко**, письменник, голова КМО НСПУ, заступник голови НСПУ; **Анатолій Кичинський**, поет, художник, лауреат Шевченківської премії; **Олександр Косовко**, поет, голова Кіровоградської ОО НСПУ; **Василь Кузан**, поет; **Лілія Максименко**, головний редактор видавництва «Український пріоритет»; **Михайло Сидоржевський**, голова НСПУ, головний редактор «Української літературної газети»; **Микола Славинський**, письменник, літературознавець; **Василь Слалчук**, письменник, лауреат Шевченківської премії; **Ольга Слоньовська**, письменниця; **Петро Сарока**, письменник, літературознавець; **Надія Степула**, письменниця; **Анатолій Стожук**, секретар НСПУ; **Володимир Шовковитний**, директор видавництва «Український пріоритет»

- © Арсенія Велика, 2016
- © Лілія Максименко, передмова, 2016
- © Видавництво  
«Український пріоритет, 2016

Мабуть, ніхто не стане сперечатися, що в часи повальної грамотності кожен може мережити папір літерами й потім, зібравши все написане до купи, назвати ту купу книжкою. Отож у наш час видрукувати книгу — не штука. Інша річ, чи народжується після виходу книги письменник? Не завжди. Частіше — не народжується. То в чому ж річ? Чим письменник відрізняється від інших? Що за філософія сприяє намаганню тієї чи іншої людини змінити світ і бути в тому намаганні окремішнім, бути індивідуальністю? Зрештою, чи існує отой філософський камінь, що кожен рік перетворює на золото, а буденність — на літературу?

Арсенія Велика, хімік за освітою, доводить власною творчістю — існує. Вона самобутній письменник і підтвердженням цього (а визнання колег здобути нелегко) є те, що за свою попередню книгу «Срібний перетин», видрукувану в «Українському пріоритеті», письменниця нещодавно отримала премію ім. П. Куліша. І ось нова збірка, якою письменниця продовжує орати перелоги малозвіданого в українській літературі.

У якому ж жанрі пише Арсенія Велика? Яку тему розробляє й представляє на суд вимогливого читача? На перший погляд, маємо перед собою так звану «жіночу» літературу, стрижнем якої є стосунки між жінкою й чоловіком, і тему, котра завжди є привабливою для пре-

красної половини людства, temu, котра так чи інак, а присутня в кожній талановитій книзі — себто любов, вірність чи зрада — не лише іншому, а й собі.

Ось, скажімо, оповідання «Нічна феєрія», написане в традиційному жанрі — це розповідь про сільську жінку, котра вирвалася до міста й «колись вперта й ощадлива на решті вона дозволила собі мати звички багатих: обідати в затишних ресторанах, займатися у фітнес-центрах або відвідувати раз на рік якусь із столиць Європи». Олена може вважати й вважає себе успішною, але при цьому вона не є щасливою. Що таке щастя, ця бізнес-леді пригадує, лише поїхавши на зустріч однокласників і зустрівши там своє перше кохання. «Олена, осідлавши нарешті свого улюбленого «коника», з притаманними їй амбіціями доводить, як треба жити сьогодні. Проте Яхонт, раптово розвернувши її обличчям до себе, сильно стискає в обіймах і надто впевнено проводить рукою по грудях. Від цього несподіваного жесту Олена кам'яніє. Відчуває, що слід поставити його на місце, але не в силі чинити спротив... Однак це, здається, був лише маневр, щоб відволікти увагу. І наступної миті вона, змовкнувши на півслові, майже непритомніє у пристрасному поцілунку. Відчуває таке блаженство й насолоду, що втрачає сили протистояти... «Якась гоголівська ніч», — думає Олена. — Все, що колись було заборонене, намріяне та грішне, ніби отримало двогоочікуваний дозвіл».

Однак, окрім суто літературного вправління в царині так званої «жіночої літератури», експериментує Арсенія

Велика й на гендерному полі, котре засівали свого часу Сімона де Бовуар чи українки Соломія Павличко та Ніла Зборовська. Спираючись на вислови літераторів і твердження науковців, Арсенія Велика вправно влітає в літературне тло наукові висновки, які, можливо, не завжди сприйматимуться широким загалом, та й у мене, як редактора цієї книги, інколи викликають спротив. Але тим цікавіше письменницю читати. Її заглавний твір «Жінка в лахмітті правди» — то тонізуючий коктейль із цитат, зауваг науковця (вже говорилося, що письменниця — хімік за освітою), й осяянь літератора.

Окрім того, що письменниця досліджує стосунки двох половинок, розділених колись Богом, котрі шукають і знаходять чи ні одна одну, Арсенія Велика майстерно влітає в художнє тло четверту систему координат, себто час. Погодьтеся, більшість нинішньої літератури лінійна й лише видатні письменники вміють писати в опуклому форматі 3D, а деякі при цьому ще й вправно послуговуються четвертою системою координат і пишуть не лише на злобу часу, а й безвідносно до кон'юнктури. Саме такою є Арсенія Велика. Коли хочете, то вона володіє дивовижним хистом — вмінням виходити за межі власного «Я» й ставати вище за ідеологеми власного покоління. Бо кожний письменник, насамперед, є людиною зі своїми догмами й «колективним неусвідомленим», котрі позбавляють більшість бачити веселковість світу й змушують маятник свідомості кидатися в ті чи інші край-

нощі. Арсенія Велика — художник, який не лише не нав'язує читачеві чорно-біле сприйняття, навіть не той, що бачить основні сім кольорів, вона розрізняє в кольорах безліч нюансів, вишукує родзинки доброго в різних часах (як у нинішніх, так і в минулих, радянських) та в різних психічних станах людини. Здавалося б, що може бути доброго в старості? А коли читаєш Арсенію Велику, то розумієш, що в природи насправді таки немає погані погоди й старіти не страшно. Про це вона пише в оповіданні «Місто під назвою Старість».

А чи було щось гарне в радянські часи? Сильно й страшно написана новела: «Підвальний дивак» (збірка «Срібний перетин», Український пріоритет, 2014 р.) Репортажність її (а то треба було помітити, що в підземеллях Старого Базару в Одесі використовувалася безплатна праця злочинців (чи героїв таки, що виступали проти режиму?) підсилюється вправністю використання окремішньої деталі. Оті деталі, підмічені оком Майстра, таки справді вражаючі й працюють на загальну картину читацького сприйняття. Тож не можна не згадати тут новелу з цієї книжки «In vino справедливість». У ній порушуються складні філософські проблеми, при цьому ця новела — наче клаптикова ковдра, буквально зіткана з деталей. Скажімо, «клаптик» про зламану квітку: «На Восьме березня традиційно поздоровляли у нас в колективі всіх жінок. Своїх, а ще більше тих, що згори. Керівниць. Служительниць парткомів, профкомів, санстан-

цій, управлінь. Їм належало дарувати найкращі квіти та ще й пакунки. Це коштувало немалих грошей.

Я, як і всі у відділі, отримала яскраву листівку й на тому свято мало закінчитися б. Та ось моєму начальнику терміново знадобився якийсь папір. Він прислав секретарку, але напевне згадав, що все ж свято, тому передав з нею для мене одну квітку. На знак приязні. Папір я передала, секретарка пішла. Я розгорнула целофан, підняла квітку... а в неї зламана ніжка. Напевне вона призначалась для якоїсь могутньої дами, та дарувати таку було незручно. Треба було викидати... Але передумали й подарували мені...» І ось, відштовхуючись від цієї суто побутової деталі, Арсенія Велика вибудовує струнке пояснення, чому ми не станемо європейцями, доки в нас буде не лише упосліджена жінка, а й миритиметься людина з власною меншовартістю. Думаю, що чомусь (чому?) ніхто більше не написав цю історію, знайому чи не кожній жінці, народженій у минулому сторіччі...

Прискіпливий читач, мабуть, помітить і, можливо, кине видавництву, що не всі цитати подаються українською. Але треба сказати, що Арсенія Велика не просто українка — вона ОДЕСИТКА, що вносить в її творчість певний колорит, а на неї, як громадянку держави, котру любить, накладає певні обов'язки. Ось як пише письменниця в своїх одробинах «Червоні шипшинки»: «У нас за роки державності створилась прекрасна, соковита, пульсуюча проза. Скільки в ній тепла й щирості, й само-